

**OD KATEDRY DO INSTYTUTU SYSTEMÓW BEZPIECZEŃSTWA
I OBRONNOŚCI**

**FROM THE CATHEDRAL TO THE INSTITUTE OF SECURITY
AND DEFENCE SYSTEMS**

**Zenon Trejnis¹
Ryszard Chyrzyński²**

WYDZIAŁ LOGISTYKI WAT
INSTYTUT SYSTEMÓW BEZPIECZEŃSTWA I OBRONNOŚCI

Abstract: The article presents the creation history of the Institute of Security and Defence Systems, Faculty of Logistics, Military University of Technology in Warsaw.

Streszczenie: Artykuł przedstawia historię powstania Instytutu Systemów Bezpieczeństwa i Obronności Wydziału Logistyki Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie.

Historia funkcjonowania Instytutu Systemów Bezpieczeństwa i Obronności Wydziału Logistyki Wojskowej Akademii Technicznej jest bardzo dynamiczna, bowiem rozpoczyna się od utworzenia z dniem 1 września 2014 roku Wydziału Logistyki, jako podstawowej jednostki organizacyjnej, dzięki wysiłkom organizacyjnym jej pierwszego dziekana dr. hab. Juliana Maja.

Od początku istnienia Wydziału w jego strukturze organizacyjnej funkcjonowały dwie wewnętrzne jednostki organizacyjne (Instytut Logistyki i Centrum Certyfikacji Jakości) oraz niewielki zespół powołany do utworzenia Katedry Systemów Bezpieczeństwa i Obronności, kierowany przez dr. hab. Zenona Trejnisa.

¹ Dr hab. Zenon Trejnis, prof. WAT, jest dyrektorem Instytutu Systemów Bezpieczeństwa i Obronności WAT. Jego zainteresowania naukowe to politologia. Jest autorem ok. 200 artykułów i monografii z zakresu: stosunków międzynarodowych, bezpieczeństwa i obronności państwa, a zwłaszcza cywilnej i demokratycznej kontroli nad organami przemocy w państwie oraz systemami obronności i bezpieczeństwa państwa.

Assoc. Zenon Trejnis, prof. WAT, is the Director of the Institute of Security and Defence Systems WAT. His research interests cover first of all political science. He is the author of approx. 200 articles and monographs in the field: international relations, security and defense, and in particular civil and democratic control of the authorities of violence in the State and defence and security systems, including security and defence.

² Dr Ryszard Chyrzyński jest zastępcą Dyrektora Instytutu Systemów Bezpieczeństwa i Obronności WAT. Zainteresowania naukowe: administracja publiczna, ekonomika wojskowa, zasady ekonomii wojskowej, pozyskiwanie uzbrojenia i sprzętu wojskowego.

Dr. Richard Chyrzyński is Deputy Director of the Institute of Security and Defence Systems WAT. His research interests: public administration, military economics, military rules of economics, acquiring weapons and military equipment.

Zespół ten, w ekspresowym tempie, przygotował dokumenty, na podstawie których jeszcze w październiku 2014 r. Senat WAT w drodze uchwał:

- określił nazwę kierunku studiów adekwatną do zakładanych efektów kształcenia, poziomu kształcenia oraz formę studiów – jako studia na kierunku obronność państwa na poziomie pierwszego stopnia prowadzone w formie stacjonarnej i niestacjonarnej;
- określił profil kształcenia – jako praktyczny;
- przyporządkował kierunek studiów do obszarów kształcenia – jako obszar nauk społecznych;
- wskazał dziedziny nauki i dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia dla danego kierunku studiów – jako dziedzina nauk społecznych w dyscyplinie: nauki o obronności i nauki o bezpieczeństwie.

W tym miejscu trzeba podkreślić, że wyjście z propozycją utworzenia przedmiotowego kierunku studiów na Wydziale Logistyki wymagało dużego wysiłku, aby przekonać Senat Akademii, nastawiony do kształcenia w typowo technicznym obszarze wiedzy, do wyrażenia zgody na utworzenie nowego kierunku studiów z innego obszaru wiedzy odnoszącego się do obszaru nauk społecznych.

Jeszcze w tym roku Rada Wydziału pozytywnie zaopiniowała plany studiów i programy kształcenia na przedmiotowym kierunku studiów, co umożliwiło przygotowanie wniosku do Ministra Szkolnictwa Wyższego i Nauki o nadanie Wydziałowi Logistyki uprawnienia do prowadzenia studiów pierwszego stopnia na kierunku obronność państwa o profilu praktycznym.

Następnie, w przededniu świąt Bożego Narodzenia 2014 r., wniosek Rektora WAT w przedmiotowej sprawie został skierowany do procedowania w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz zaopiniowania do Ministerstwa Obrony Narodowej, z uwagi na wojskowy charakter Akademii.

Po czterech miesiącach oczekiwania, 2 kwietnia 2015 r., na mocy decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Wydział Logistyki uzyskał stosowne uprawnienia do prowadzenia studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na poziomie pierwszego stopnia na kierunku obronność państwa o profilu praktycznym.

Posiadając już uprawnienia do prowadzenia studiów wyższych, w dniu 1 września 2015 r. nastąpiły w Wydziale Logistyki zmiany organizacyjne i została utworzona Katedra Systemów Bezpieczeństwa i Obronności, której pierwszym kierownikiem i w dużej mierze jej twórcą został dr hab. Zenon Trejnis.

Na starcie znaczącą część pracowników Katedry stanowili nauczyciele akademicy nowo zatrudnieni w WAT, na podstawie konkursów rozpisanych przez Akademię. Tylko niewielka część to nauczyciele akademicy wywodzący się z innych jednostek organizacyjnych WAT. Stąd też Katedra w swoich szeregach skupiła wielu nauczycieli akademickich posiadających uznany w kraju i za granicą dorobek dydaktyczny i naukowy z obszaru szeroko pojętej wiedzy o obronności i bezpieczeństwie państwa, a także grupę specjalistów praktyków zajmujących się przedmiotową

problematyką w administracji publicznej, w tym w Siłach Zbrojnych RP i innych resortach mundurowych.

Pomimo wyjątkowo krótko trwającej rekrutacji, na pierwszy rok studiów na kierunku obronność państwa zostało przyjętych w roku akademickim 2015/2016:

- 90 (przy limicie 90) studentów na studia stacjonarne,
- 21 (przy limicie 80) studentów na studia niestacjonarne.

Pierwszy i zarazem ostatni rok funkcjonowania Katedry był okresem pionierskich i trudnych działań mających na celu wprowadzenie do Akademii nowej dziedziny wiedzy, jaką jest obronność państwa. Interdyscyplinarny charakter tej wiedzy sprawił, że w Katedrze powstały cztery specjalistyczne zespoły do prowadzenia działalności dydaktycznej i naukowej grupujące nauczycieli akademickich z tych samych lub pokrewnych specjalności. Kierownikami zespołów zostali:

- prof. dr hab. Michał Huzarski,
- prof. dr hab. Krzysztof Komorowski,
- dr hab. Piotr Kwiatkiewicz,
- dr Mirosław Marciniaś,

którzy skupili wokół siebie nauczycieli akademickich i naukowców posiadających udokumentowany dorobek dydaktyczny i naukowy.

Zapoczątkowane w pierwszych miesiącach po utworzeniu Katedry projekty badawcze dotyczyły projektowania i przetwarzania informacji związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa wykorzystywanych w różnych obszarach funkcjonowania państwa. Projekty te realizowane były w ramach projektów celowych.

Wynikiem działalności naukowej pracowników Katedry było m.in. opublikowanie kilkunastu artykułów w czasopismach naukowych oraz materiałach konferencyjnych. Byli oni też autorami lub współautorami kilku monografii.

Pracownicy Katedry, obok prowadzenia zajęć dydaktycznych na kierunku studiów obronność państwa, prowadzili także zajęcia na studiach podyplomowych i kursach doskonalących realizowanych przez Wydział Logistyki na rzecz Ministerstwa Obrony Narodowej i innych organów administracji publicznej.

Nie czekając na pierwsze efekty kształcenia studentów pierwszego roku studiów, dziekan Wydziału Logistyki podjął w kwietniu 2016 r. decyzję o powołaniu w Katedrze zespołu do opracowania projektu nowego wniosku do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego o nadanie uprawnień do prowadzenia studiów na poziomie drugiego stopnia na kierunku obronność państwa. Obecnie wniosek ten uzyskał już wszystkie wymagane opinie i zgody Senatu WAT i Rady Wydziału niezbędne dla tego rodzaju dokumentu, wynikające z Ustawy o szkolnictwie wyższym i aktów prawnych wydanych do tejże ustawy.

Doceniając wkład pracy oraz zaangażowanie w działalność dydaktyczną i naukową, po roku od utworzenia Katedry władze Akademii zdecydowały o jej przekształceniu w Instytut Systemów Bezpieczeństwa i Obronności, powierzając kierowanie nim dr. hab. Zenonowi Trejnisowi.

Od początku istnienia Instytut funkcjonuje w strukturze zakładowej, którą stanowią trzy zakłady:

- Badań Nad Sektorem Pozamilitarnym – pod kierownictwem dr. Mirosława Marciniaka,
- Studiów i Systemów Obronnych – pod kierownictwem dr. Moniki Szyłkowskiej,
- Studiów Ekonomiczno-Społecznych – pod kierownictwem dr. inż. Bogdana Ćwika.

Działalność naukowa Instytutu będzie dotyczyła rozwiązywania problemów związanych z szeroko rozumianym bezpieczeństwem i obronnością państwa. W najbliższej przyszłości jego działalność na tym polu rozszerzona zostanie o nowe zagadnienia z tego obszaru działalności państwa. Rozszerzający się zasięg działalności Instytutu dotyczyć będzie przede wszystkim szerokiego zakresu pracy dydaktycznej, na który złoży się prowadzenie studiów wyższych, studiów podyplomowych oraz licznych kursów doskonalących i szkoleń, a w niedalekiej perspektywie również studiów doktoranckich.

Pomimo że Instytut sprawuje aktualnie opiekę dydaktyczną nad jednym kierunkiem studiów, obronność państwa, będzie dążył do stworzenia bazy dydaktycznej i naukowej dla kolejnych nowych specjalności związanych m.in.: z ochroną infrastruktury krytycznej i cyberprzestrzeni, systemem energetycznym państwa, gospodarką obronną itp.

Planuje się również utworzenie laboratorium wyposażonego w specjalistyczne urządzenia i oprogramowanie do prowadzenia symulacyjnych gier decyzyjnych w obszarze zarządzania kryzysowego umożliwiające studentom, słuchaczom wierne odwzorowanie rzeczywistego przebiegu wybranej sytuacji krytycznej z uwzględnieniem wszystkich niezbędnych elementów: ról, decyzji, zjawisk, infrastruktury itp.

Znane są już pierwsze efekty współpracy poprzedniczki Instytutu ze środowiskiem zewnętrznym, krajowym i zagranicznym, jak i wewnętrznym, w obszarze działalności jej przyporządkowanej. Współpraca ta obejmowała m.in. regularne wystąpienia na konferencjach naukowych, których pracownicy Katedry byli organizatorami bądź w nich uczestniczyli. Na podkreślenie zasługuje organizacja ogólnopolskiej konferencji naukowej nt. *Miejsce i rola systemu niemilitarnego w systemie obronnym państwa (na przykładzie przemysłowego potencjału obronnego i planu mobilizacji gospodarki)* czy też *Bezpieczeństwo granic Europy XXI wieku*, cieszyły się one dużym zainteresowaniem uczelni i ośrodków naukowych, a także organów administracji rządowej i samorządowej.

Pomysł obowiązkowych studenckich praktyk na studiach wyższych o profilu praktycznym, trwających co najmniej sześć tygodni w każdym roku studiów, wymagał od pracowników Katedry dużego wysiłku organizacyjnego, aby zapewnić wszystkim studentom możliwość ich odbycia w jednostkach / instytucjach organizacyjnych administracji rządowej i samorządowej, czy też w podmiotach gospodarczych realizujących swoje zadania na rzecz bezpieczeństwa i obronności

państwa. Studenci w trakcie tych praktyk otrzymali możliwość poznania praktycznych aspektów funkcjonowania polskiej administracji publicznej i podmiotów gospodarczych w tym zakresie, zebrania pierwszych materiałów i spostrzeżeń do pisania przyszłych prac licencjackich oraz udziału w ciekawych przedsięwzięciach, które miały miejsce w kraju w czasie odbywania praktyk.

Instytut, jako spadkobierca stosunkowo krótkiej tradycji i zadań Katedry, w najbliższych planach rozwojowych zakłada dalszy rozwój specjalności na prowadzonym kierunku studiów, aby jeszcze w większym stopniu były spełniane oczekiwania studentów, słuchaczy, specjalności te będą się też płynnie dopasowywać do zmieniającego się otoczenia.

Jednostka ta będzie również kontynuować, zapoczątkowane w Katedrze, prace naukowo-badawcze, co z pewnością zaowocuje kolejnymi publikacjami z obszaru wiedzy o bezpieczeństwie i obronności państwa.

Dużą wagę przykładac się będzie do rozwoju dalszych kontaktów naukowych i współpracy z instytucjami państwowymi, sektorem biznesowym i wybranymi organizacjami pozarządowymi.

Instytut będzie dążył do pielęgnowania kontaktów z przyszłymi absolwentami kierunku studiów i dobrych relacji międzyludzkich, które będą pomagać w codziennej pracy tej jednostki organizacyjnej Wydziału Logistyki WAT.

Jednocześnie, w roku 2016 r., Katedra rozpoczęła prowadzenie czasopisma naukowego pt. „Przegląd Nauk o Obronności” (Defence Science Review), w którym zaprezentowany zostanie dorobek naukowy i wyniki badań z dziedziny bezpieczeństwa i obronności państwa prowadzonych przez pracowników naukowych Katedry, a następnie Instytutu.

Będzie to również forum do dyskusji i wymiany poglądów różnych specjalistów i pracowników naukowych w zakresie problemów związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa, włączając w to także specjalistów z ośrodków specjalistycznych i naukowo-badawczych z innych krajów.

W ciągu roku planowane jest wydanie dwóch numerów czasopisma, w którym będą mogli publikować swoje artykuły również studenci kierunku obronność państwa, a także słuchacze studiów podyplomowych.